

Forskarservice – en utredning vid Malmö University

Af Maria Gullberg , Jessica Lindholm og Pablo Tapia

I mars 2008 presenterades en utredning om Bibliotek och ITs forskarservice på Malmö University. Syftet med utredningen var dels att sammanställa en nulägesbeskrivning av forskarservicen och dels att se vilka utmaningar som ligger i framtiden genom att i nära kontakt med forskarna undersöka i vilken riktning forskarservicen kan utvecklas. Utredningen kan läsas i sin helhet online¹.

Maria Gullberg
Bibliotekarie
Maria.gullberg@mah.se
Jessica Lindholm
Bibliotekarie
jessica.lindholm@mah.se
Pablo Tapia
Bibliotekarie
pablo.tapia@mah.se

I denna artikel kommer fokus att ligga på presentationen av några teman och förslag i utredningen. Utredningen har karaktären av en idékatalog med förslag av olika omfattning och på olika nivåer i organisationen. Delar av artikeln är omarbetade textdelar från utredningen.

Den metod som användes i utredningen bestod av möten i workshopform med ca. 100 forskare som representerade olika ämnesdiscipliner. Syftet med dessa workshops var att få en inblick i det informationslandskap forskarna rör sig inom samt deras behov av biblioteks- respektive IT-service..

Förutom förslag av organisatorisk karaktär blev resultatet av utredningen ett antal moduler som kan paketeras och marknadsföras enskilt eller i olika kombinationer. Vissa av modulerna existerar redan idag, medan andra befinner sig på idéplan. Av totalt 13 föreslagna modulerna kommer fem av dem att presenteras mer ingående i artikeln: fokus på forskargruppens informationsförsörjning, förbättrad datormiljö, projektverktyg, elektronisk publicering och kollaborativa verktyg. Dessa fem har det gemensamt att de innehållsmässigt är helt eller till stora delar nya koncept.

Fokus på forskargruppens informationsförsörjning

Forskarens informationsbehov och sögeadfærd är ett komplext ämne. Det finns stora skillnader mellan discipliner och även inom discipliner på hur forskare söker information och använder olika typer av resurser. Dessa skillnader gör forskare till en heterogen grupp - om man överhuvudtaget kan tala om forskarna som en grupp. Utifrån bibliotekens och IT-avdelningarnas perspektiv är det en utmaning att anpassa verksamheten, metoderna för kontakterna och den riktade information till forskare efter forskarens/forskargruppens arbetssätt.

Beträffande forskargruppens kultur och arbetsformer kan man se att forskare rör sig in och ut ur olika konstellationer och nätverk av forskare grupperade kring specifika forskningsprojekt. Den finländska forskaren Sanna Talja pekar på att informationssökning ofta genomförs som ett kollektivt och kollaborativt arbete snarare än av isolerade individer².

Hur kan då biblioteken stödja den kollaborativa sökprocessen för en forskargrupp? I utredningen diskuteras möjligheten att samarbeta eller coacha forskargrupperna till att utveckla en stra-

tegi för gruppens informationsförsörjning. Detta föreslås i utredningen ske i form av workshops med en bibliotekarie som processvejledare.

Fokus i workshopen ligger på forskargruppens gemensamma kunskap, erfarenhet av informationssökning och framförallt hur denna arbetsuppgift bäst utförs inom gruppen. Detta inkluderar också användandet av olika typer av verktyg t.ex. mind maps, projektverktyg m.m. Bibliotekets personal kan i detta sammanhang agera som processvejledare som strukturerar gruppens tankar och erfarenhetsutbyte kring den egna informationsförsörjningen.

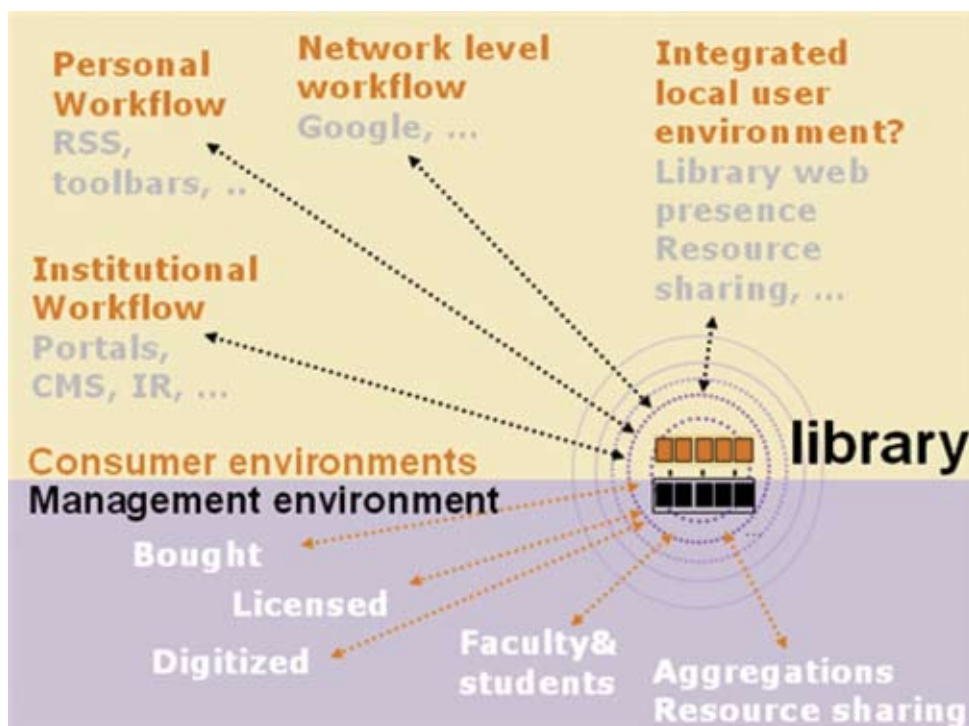
Det första momentet för forskargruppen är att med mind maps som verktyg inventera de resurser och olika vägar till information som gruppen använder. Det är ett tillfälle för gruppmedlemmarna att utbyta erfarenheter och samtidigt identifiera områden gruppen borde undersöka djupare. Det är av stor vikt att processvejledaren i detta sammanhang inte antar en normativ expertroll, utan är den som ställer de öppna frågorna och strukturerar diskussionen..

Utifrån detta första moment kan forskargruppen ta ställning till vilka andra moduler/workshops de anser sig behöva för att effektivisera

¹ Aquilonius, Elisabeth; Gullberg, Maria; Krook, Stefan; Lindholm, Jessica; Tapia, Pablo: *Forskarservice - en utredning om Bibliotek och ITs verksamhet riktad mot högskolans forskning*, 2008. <http://hdl.handle.net/2043/6118>

² Talja S. (2002) *Information sharing in academic communities: Types and levels of collaboration in information seeking and use*. <www.uta.fi/~lisaka/Taljaic2002_konv.pdf> (27. 10. 2008)

Syftet med dessa workshopas var att få en inblick i det informationslandskap forskarna rör sig inom samt deras behov av biblioteks- respektive IT-service.

Figur 1. Dempsey, Lorcan <http://orweblog.oclc.org/archives/001379.html>

gruppens interna arbete. Det kan handla om t.ex. genomgångar av fackspecifika databaser, användningen av referenshanteringsprogram eller elektronisk publicering.

Processvejledarerollen ställer höga krav på bibliotekarien som pedagog och vejledare och öppnar upp nya professionella möjligheter. Rollen handlar till stor del om att fungera som en katalysator för gruppen genom att ställa frågor och strukturera diskussionen och sedan ta ett steg tillbaka och låta gruppen definiera och utveckla en strategi. Rollen kräver att biblioteken arbetar med att definiera denna roll och detta arbetssätt. Men det finns med stor säkerhet andra kompetenser inom lärosätet som kan bidra till att utveckla detta koncept.

Förbättrad datormiljö och toolbar

Forskarnas behov av och stöd av IT-personalen på ett lärosäte är en annan viktig pusselbit. Forskarna i utredningen uttrycker ett behov av ett närmare samarbete kring nya programvaror. När nya programvaror installeras av den enskilda medarbetaren finns det alltid en risk att andra program inte uppträder som de skall, p.g.a.

avhängigheter och andra beroenden. Det är en relativt omfattande uppgift för IT-avdelningar att få inblick i vilka verktyg, program och tjänster som bäst lämpar sig för en effektiv forskarservice. Denna modul skulle ge möjligheter att strukturerat diskutera programvarufrågor och de datorkonfigurationer som används för olika personalkategorier på ett lärosäte. Frågan om datorkonfigurationernas "öppenhet", t.ex. vad användaren själv kan installera och ändra är en del av denna diskussion.

En annan aspekt av användarens IT-miljö är framvisa tjänster genom toolbars och widgets kopplat till webb användning. Från bibliotekets sida kan t.ex. anpassade toolbars till bibliotekets databaser skapas. Syftet är att underlätta för användarna genom att ha snabba och effektiva vägar till de mest använda resurserna och att anpassa sig till de nya sökbeteenden som brukarna utvecklar. Det är viktigt att våra tjänster kan placeras in i den kontext där användarna befinner sig. En inspiration i sammanhanget har varit Guus van den Brekels föredrag på en konferens 2007 kring begreppet "getting in the flow"³. Van den Brekel hänvisar till Lorcan Dempseys

resonemang om "consumer environments" och kopplingen eller kanske snarare avsaknaden av koppling till bibliotekens resurser.

"Increasingly, we want to represent resources in a variety of other workflows...Libraries need to focus more attention on reconfiguring library services for network environments."⁴

Projektverktyg

Forskarnas behov av att kunna använda projektverktyg för att organisera arbetet i projekt är intressant att utforska. Bibliotek och IT vid Malmö University tillhandahåller för närvarande inte support på något projektverktyg. Ett learning management system (LMS) existerar men har begränsad funktionalitet för större projekt och deltagarinteraktion. Frågan är hur det går att tillfredsställa behovet av mer renodlade projektverktyg, som hanterar t.ex. deadlines, Gantt-scheman m.m. för mer komplexa projekt med partners vid olika institutioner och med inbördes beroenden av deliverabler etc.

Ett ökat samarbete under forskarnas projektarbete skulle vara värdefullt, i syfte att vara mer delaktigt när arbetet utformas. Som bibliotekarier kan vi medverka kring t.ex. informationssökning och informationsstrukturer inom projekten – som IT-personal finns såväl möjligheter att få användning för de verktyg vi vill erbjuda, samt medverka kring teknisk utveckling.

I en initial fas handlar det för biblioteken och IT-avdelningarna om att lokalisera och testa projekthanteringsverktyg som passar för forskningsprojekt.

Beslutsstöd kring publicering, Open Access

Flertalet forskare publicerar sig och häri finns flera aspekter där bibliotekspersonal och forskare har gemensamma intressen.

Forskaren har i olika grad behov av att synliggöra sin forskning – till sina studenter, branschkollegor, forskarkollegor och/eller media/allmänhet, att redovisa den till administrativ hantering för kvantitativ och/eller bibliometrisk analys. Biblioteken har ofta ansvaret för att tillhandahålla digitala arkiv och för att erbjuda forskningspublikationer fritt tillgängligt på webben.

I takt med krav på *Open Access* till forskarens forskningsresultat, inte krav enbart utifrån biblio-

³ http://kib.ki.se/kibkonferens/2007/presentations/vandenbrekel_getting-in-the-flow.pdf (2008-10-27)

⁴ <http://orweblog.oclc.org/archives/001379.html> (27.10.2008)

Det finns stora skillnader mellan discipliner och även inom discipliner på hur forskare söker information och använder olika typer av resurser. Dessa skillnader gör forskare till en väldigt heterogen grupp om man överhuvudtaget kan tala om grupp.

Det är en relativt omfattande uppgift för IT-avdelningar att få inblick i vilka verktyg, program och tjänster som bäst lämpar sig för en effektiv forskarservice.

tektets önskemål om tillgång till forskning, utan alltmer från nationella myndigheter och olika forskningsfinansiärer, ökar behovet av att som bibliotekspersonal närma sig "the flow", det naturliga arbetsflödet kring forskarens publicering och i viss mån redan i skrivarbetet.

Malmö University Electronic Publishing (MUEP) är universitetets digitala arkiv och administreras och utvecklas primärt av Bibliotek och IT. Modulen kring publicering berör MUEP, men även de steg som föregår egenarkiveringen: referenshantering, publikationsskabeloner, avtal kring Open Access-publicering, embargo och licenser etc.

Social och Open Source Software, kollaborativa IT-verktyg

Idag talar man om social softwares⁵, som ett uttryck för webbaserade program som låter användarna interagera och dela information mellan sig. Det finns en uppsjö olika program där t.ex. referenshantering, ordbehandlingsprogram och bokmärkestjänster skulle kunna vara intressanta för forskare att använda sig av i större utsträckning. Denna modul adresserar denna fråga.

Inom begreppet social software talar man desutom om collaborative software. De kollaborativa verktygen är användbara i nätverksbaserade organisationer eller projektgrupper. Verktygen bör ses som informationsförmedlare som kan öka och underlätta kunskapsbyggandet hos individer eller hos en organisation. Förslagsvis bör forskarna bli uppmärksamma på kollaborativa program så som exempelvis Google Docs och Spreadsheets⁶ och Zoho⁷.

⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Collaborative_software> (27.10.2008)

⁶ Google Docs and Spreadsheets <<http://docs.google.com>> (27.10.2008)

⁷ Zoho <www.zoho.com> (27.10.2008)

En närliggande kategori verktyg kännetecknas av att de istället utvecklas kollaborativt och tillgängliggörs som öppen källkod (Open Source). I sig kräver dessa verktyg inte ekonomiska resurser vad gäller hantering av licenser och avtal, utan snarare resurser i form av den egna personalens kompetens och insatser med att förstå teknik, användbarhet och finesser med dessa program. Samordning på lärosätetsnivå.

Samordning på lärosätetsnivå

En fråga av strategisk vikt för ett lärosäte är samordningen av den service och de tjänster som forskarna har behov av, över organisationsgränserna. Det är viktigt att de olika aktörer som är involverade i den infrastruktur som erbjuds forskarna samarbetar och ser helheten. Forskarservice bedrivs av biblioteken, IT-avdelningarna, forskningskoordinatorer, jurister och sagsbehandlare m.m. Ett ökat samarbete med fokus på att kvalitetssäkra, synliggöra och marknadsföra de resurser som finns inom organisationen för forskarna är önskvärt av två anledningar:

- Kvaliteten totalt för den service och de tjänster som står till forskarnas förfogande ökar genom att de enskilda aktörerna får kunskap om vad de andra funktionerna bidrar med innehålls- och kompetensmässigt. Nya samarbeten och kopplingar mellan aktiviteter kan uppnås.
- Ett ökat samarbete kan också resultera i trycksaker eller webbinformation som är gemensam eller gemensamma presentationer som underlättar för forskaren att se helheten av möjligheter.

En samordning kan även få den effekten att lärosätet utvecklar en strategisk kompetens- och kvalitetsutveckling av den totala organisationen för forskarservice inklusive identifikationen av svagheter inom organisationen och avsaknaden av viktig kompetens.

Denna infrastrukturella aspekt utforskades inte på lärosätetsnivå i utredningen utan fokus var på samordningen inom Bibliotek och IT-organisationen. Nästa steg är att se på samordningsmöjligheterna i detta större perspektiv.

Avslutning

Vi kan konstatera att arbetet med utredningen har givit oss möjlighet att tillsammans med forskarna analysera och identifiera koncept som kommer att vara centrala för morgondagens forskarservice på Malmö University. Förhoppningsvis har vi lyckats placera oss något närmare "the users' (work)flow". Men den är ständigt i förändring och detta utgör den största utmaningen för oss alla.

Referenser

Aquilonius, Elisabeth; Gullberg, Maria; Krook, Staffan; Lindholm, Jessica; Tapia, Pablo: *Forskarservice – en utredning om Bibliotek och ITs verksamhet riktad mot högskolans forskning*, 2008. Tillgänglig (elektronisk) PDF-format: <<http://hdl.handle.net/2043/6118>>

Dempsey, Lorcan <http://orweblog.oclc.org/archives/001379.html>

Talja Sanna, *Information sharing in academic communities: Types and levels of collaboration in information seeking and use*, 2002. Tillgänglig (elektronisk) PDF-format: www.uta.fi/~lisaka/Taljaaisic2002_konv.pdf

van den Brekel, Guus, *Getting in the Flow! How libraries can adapt to changing users and environments*. Föredrag på Karolinska institutets Medicinska bibliotekskonferens 2007. Tillgänglig (elektronisk) <http://kib.ki.se/kibkonferens/2007/presentations/vandenbrekel_getting-in-the-flow.pdf>

Det är viktigt att de olika aktörer som är involverade i den infrastruktur som erbjuds forskarna samarbetar och ser helheten.